

LABOR DE SANT RAFAEL (II)

1. Mitjans i instruments

*"L'activitat principal de l'Opus Dei consisteix a donar als seus membres, i a aquelles persones que ho desitgin, els mitjans espirituals necessaris per a viure com bons cristians enmig del món. Els fa conèixer la doctrina de Crist, les ensenyances de l'Església; els proporciona un esperit que mou a treballar bé per amor de Déu i en servei de tots els homes. Es tracta, en un mot, de portar-se com a cristians: convivint amb tothom, respectant la legítima llibertat de tothom i fent que aquest món nostre sigui més just"*¹.

La transmissió de la fe és sobretot l'anunci de Jesucrist per portar a la fe en Ell². La vida cristiana consisteix fonamentalment en anar cap a Jesús i viure amb Ell: cercar-lo, trobar-lo i estimar-lo contínuament³. Per poder identificar-nos amb els sentiments que omplien el seu cor de Redemptor⁴, ens cal conèixer cada vegada millor la seva vida i els seus ensenyaments. Com explica Benet XVI, el missatge cristià no és "només «informatiu», sinó «performatiu». Això significa que l'evangeli no és només una comunicació de coses que es poden saber, sinó una comunicació que comporta fets i canvia la vida"⁵.

Per assolir aquesta finalitat "performativa", l'obra de sant Rafael compta amb una gran varietat de mitjans i activitats. Alguns corresponen allò que sant Josepmaria anomenava "mitjans tradicionals", que caracteritzen de manera essencial l'apostolat que els fidels de l'Opus Dei realitzen amb la gent jove, i que no es deixen mai -encara que existeixin dificultats-, perquè tenen una eficàcia provada en bé de les ànimes. A més, poden organitzar-se altres activitats, de tipus divers -culturals, esportives, etc.-, amb una orientació educativa i apostòlica.

"Els camins de la santedat són personals i exigeixen una pedagogia de la santedat veritable i pròpia, que sigui capaç d'adaptar-se als ritmes de cada persona"⁶. La tasca de proporcionar aquesta "pedagogia de la santedat" es fa més necessària en temps de confusió doctrinal, perquè a molts joves els manca, fins i tot, la preparació cristiana més elemental⁷. Els mitjans de formació de l'obra de sant Rafael constitueixen un procés educatiu, una escola de vida cristiana, que s'adreça a tota la persona: intel·ligència, cor i voluntat. No es tracta simplement de transmetre unes idees, sinó d'ajudar la gent jove perquè, de manera lliure i activa, faci vida de la seva vida el missatge de Crist.

¹ Sant Josepmaria, *Converses amb monsenyor Escrivà de Balaguer*, n. 27.

² Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 425.

³ Cf. Sant Josepmaria, *Camí*, n. 382.

⁴ Cf. *Fl 2*, 7.

⁵ Benet XVI, encíclica *Spe salvi*, n. 2.

⁶ Joan Pau II, Carta apostòlica *Novo Millennio Ineunte*, núm. 31.

⁷ "En la gènesi i la difusió de l'ateisme, «els creients hi poden tenir una bona participació, en tant que, per una negligent educació de la fe, o per una exposició fal·laç de la doctrina, o fins també pels defectes de la seva vida religiosa, moral i social, cal dir que més aviat velen que no pas revelen el rostre autèntic de Déu i de la religió»" (*Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 2.125).

2. Cursos de formació, meditacions, recessos, cursos de recés

Al començament de 1933, sant Josepmaria va impartir el primer dels que després s'anomenarien "cercles de sant Rafael". Els cercles o classes de sant Rafel són l'eix al voltant del qual s'organitzen la resta de mitjans tradicionals. Inclouen tant el curs preparatori com els cursos professionals.

El curs preparatori és un cicle de sessions sobre la vida cristiana. El temari està basat en l'Evangeli i en el Catecisme de l'Església Catòlica, i conté explicacions sobre els sagraments, l'oració, les virtuts cardinals i teologals, el sentit de la filiació divina, la trobada amb Déu en l'estudi, en el treball i en les relacions socials, etc. Les classes són breus, tenen un to familiar i apostòlic, i l'enfocament és pràctic: ajudar a descobrir la bellesa de viure coherentment la fe en les circumstàncies quotidianes de cada persona. Com a complement a les lliçons, qui dirigeix el curs parla periòdicament amb els assistents que ho desitgin, per resoldre possibles dubtes i orientar i animar la seva vida cristiana i el seu apostolat.

La participació en el curs preparatori requereix un mínim de coneixement de la doctrina catòlica. Si cal, abans es poden impartir sessions sobre la fe -o fins i tot sobre virtuts humanes-, perquè les persones interessades adquireixin les nocions prèvies fonamentals de la vida cristiana.

En acabar el curs preparatori, aquells que ho desitgin es poden incorporar als cursos professionals. Aquests tenen com a objectiu proporcionar un coneixement teoricopràctic profund de la fe i la moral catòlica, que serveixi per reflexionar i viure lliure i responsablement la pròpia identitat cristiana. Responen a la necessitat, tan essencial per al cristià, de raonar des de la fe, des de Crist: "Tot aquell que creu, pensa, pensa creient i creu pensant[...]. Perquè si el que es creu no es pensa, la fe és nul·la"⁸. Efectivament, "l'intel·lecte ha d'anar en cerca del que estima: com més estima, més desitja conèixer. Qui viu per a la veritat tendeix cap a una forma de coneixement que s'inflama cada vegada més d'amor per allò que coneix"⁹.

El temari d'aquests cursos és variat: abasta des de qüestions ètiques i antropològiques fonamentals (sobre el matrimoni, l'educació, el respecte de la vida, etc.), fins a temes doctrinals d'actualitat, que moltes vegades tenen l'origen en la publicació d'un document del Magisteri de l'Església. D'ordinari, durant una primera etapa s'expliquen matèries d'interès general, adaptades a les circumstàncies dels participants. Després, en un segon cicle del curs, es poden tractar temes especialitzats de deontologia professional, per exemple, agrupant als assistents segons professions o interessos afins. El Catecisme de l'Església Catòlica constitueix un material de referència per a la preparació d'aquests cicles.

En els cursos professionals, juntament amb la part especulativa, s'anima els participants a aprofitar els coneixements que reben, per nodrir i enfortir la seva vida cristiana i l'apostolat amb els parents, amics i col·legues. Com assenyala Joan Pau II, la responsabilitat que suposa tenir la fe "significa també estimar-la i cercar-ne la comprensió més exacta, per fer-la més propera a nosaltres mateixos i als altres en tota la força salvífica, en la seva esplendor, en la seva profunditat i senzillesa juntament"¹⁰.

⁸ Sant Agustí, *De praedestinatione sanctorum*, 2, 5: PL 44, 963.

⁹ Joan Pau II, encíclica *Fides et ratio*, núm. 42.

¹⁰ Joan Pau II, encíclica *Redemptor hominis*, n. 19.

A més dels cursos de formació, en cada centre de sant Rafael s'organitza almenys una meditació setmanal predicada pel sacerdot: una estona de pregària a partir d'un text de l'Evangeli, de la litúrgia del dia, etc. La pregària és una exigència de la vida cristiana: "el contacte viu amb Crist és l'ajuda decisiva per continuar en el camí recte[...]. Qui prega no perd el temps, encara que tot faci pensar en una situació d'emergència i sembli impulsar només a l'acció"¹¹. Per això, la pedagogia de l'art de l'oració serà sempre una prioritat educativa en l'obra de Sant Rafael.

Si és possible, la meditació se sol tenir els dissabtes, dia tradicionalment dedicat a la Mare de Déu, com a manifestació d'amor a la Mare de Déu. Tot sovint, la meditació va seguida de l'exposició i benedicció amb el Santíssim Sagrament i del cant de la Salve o d'una altra antífona mariana, segons el temps litúrgic. És una expressió més del lloc central que ocupa l'Eucaristia en l'Església.

Mensualment hom té un dia de recés espiritual i, al llarg de l'any, s'organitzen cursos de recés, de diversos dies de durada. Són dues pràctiques recomanades per l'Església per alimentar la vida espiritual i assolir la gràcia de la conversió del cor¹². A més, l'experiència mostra que resulten també una ocasió propícia per acostar a parents i amics a la labor de sant Rafael.

3. Catequesi i visites als pobres de la Mare de Déu

La catequesi i les visites als pobres de la Mare de Déu són també mitjans tradicionals de la labor de sant Rafael. Resulten molt aptes, tant per preparar els qui després podran incorporar-se als cercles, com per complementar la formació d'aquells ja assisteixen a aquests cercles.

La catequesi és una obra de misericòrdia espiritual -ensenyar a qui no sap¹³-, que té una gran importància en la missió de l'Església. Com deia el cardenal Newman, "qualsevol noi ben instruït en catecisme és, sense ell sospitar-ho, un autèntic missioner"¹⁴. Dins de l'obra de sant Rafael, es preparen molts catequistes, disposats a col·laborar en parròquies, escoles, etc. Les classes de catequesi són un tret molt propi de l'esperit de l'Opus Dei: de fet, sant Josepmaria es referia a la tasca que desenvolupa l'Opus Dei al servei de l'Església com "una gran catequesi"¹⁵.

Amb les visites als pobres, els joves s'exerciten en la caritat, aprenen a sentir-se solidaris amb les necessitats alienes, i descobreixen de manera molt pràctica que l'amor a Déu i al proïsme són inseparables¹⁶. Quan sigui possible, aquestes visites s'organitzen en festes de la Santíssima Verge, ja que un dels fins és precisament honorar la Mare de Déu en els seus pobres. A l'Opus Dei, des de l'inici, s'ha seguit sempre aquest camí de posar els joves en contacte amb les persones més necessitades de la societat, per portar alleujament i consol. Deia sant Josepmaria que "la fortalesa humana de l'Obra han estat els malalts dels hospitals de Madrid: els més miserables, els

¹¹ Benet XVI, encíclica *Deus caritas est*, n. 36.

¹² Per exemple, cf. Concili Vaticà II, Decret *Apostolicam Actuositatem*, n. 32; *Catecisme de l'Església Catòlica*, nn. 1435 i 1438.

¹³ Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, n. 2447.

¹⁴ Card. J.H. Newman, Sermó en la inauguració del Seminari de Sant Bernat, 3-X-1873.

¹⁵ Cf. Carta 15-VIII-1964, núm. 1, en A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, III, p. 536, o també, Entrevista a sant Josepmaria al diari ABC de Madrid, 24-III-1971.

¹⁶ Cf. 1 Jn 4, 20-21. C

qui vivien a les seves cases, perduda fins l'última esperança humana, els més ignorants d'aquelles barriades extremes"¹⁷.

A més de ser un mitjà per madurar humanament i cristiana, respon a una necessitat en tots els països. Fins on hi ha més desenvolupament econòmic, hi ha gent necessitada o persones malaltes o soles, sense ningú que les atengui: "Veiem cada dia que en el món hi ha molt de sofriment a causa de tantes formes de misèria material o espiritual, malgrat els grans progressos en el camp de la ciència i de la tècnica. Així, doncs, el moment actual requereix una nova disponibilitat per socórrer el proïsme necessitat"¹⁸.

4. Convivències i altres activitats auxiliars de la labor de sant Rafael. Residències

A més dels mitjans tradicionals, la labor de sant Rafael s'expandeix i desenvolupa també a través de múltiples activitats auxiliars, que s'organitzen en els centres -conferències, sessions de treball, etc.-, que contribueixen de manera directa a millorar la capacitació humana, cultural, professional i religiosa de la gent jove.

A cada país s'impulsen aquelles que millor s'adaptin a les circumstàncies concretes, amb creativitat: activitats de música, de periodisme, d'idiomes, de literatura, de debat, cicles de tècniques d'estudi, d'orientació professional o, senzillament, tertúlies i trobades culturals. A aquestes s'uneixen les activitats de tipus social: programes d'ajuda al desenvolupament, atenció de minusvàlids, etc. Totes aquestes iniciatives tenen com a tret comú un profund sentit de la solidaritat cristiana i un contingut educatiu, juntament amb el fet que són tasques laïcals i seculars, realitzades en un ambient de família, amb mentalitat professional i afany de servei a la societat civil.

Les convivències són trobades que es poden originar per motius molt variats: un seminari sobre algun tema d'actualitat, un curs d'orientació professional, uns dies d'estudi més intens, un campionat esportiu, un campament de promoció rural, una excursió, etc. Suposen una experiència d'amistat, de desenvolupament humà i de creixement intel·lectual, en un context de vida cristiana. Se solen organitzar durant els caps de setmana o en períodes de vacances.

Les residències i les acadèmies universitàries són centres d'excel·lència acadèmica i cultural, oberts a persones de totes les condicions socials, dirigits a preparar universitaris que destaquin professionalment, i incorporin ideals de servei, d'amor a la veritat i de llibertat¹⁹. Es caracteritzen pel seu to familiar, i per un ambient d'estudi, alegria, optimisme i comprensió, en què els residents es tracten amb naturalitat, delicadesa i amistat. La convivència els porta a practicar les virtuts humanes, a ser persones de mentalitat positiva i universal, que no discriminen, a forjar el caràcter i a enfortir la personalitat. Les residències tenen una clara identitat cristiana, però són obertes també als no catòlics, els quals són rebuts sempre amb afecte i estima, i, quan ho desitgen, se'ls convida a participar en la formació religiosa que s'hi proporciona.

¹⁷ Sant Josepmaria, Meditació, 19-III-1975, en A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, I, p. 443. Cf. J. González-Simancas i Lacasa - J. Revuelta Somalo, San Josemaría entre los enfermos de Madrid (1927-1931), "*Studia et Documenta*", 2 (2008) 147-203.

¹⁸ Benet XVI, encíclica *Deus caritas est*, n. 30.

¹⁹ Cf. Sant Josepmaria, *Converses amb monsenyor Escrivà de Balaguer*, n. 84.

5. Continuitat en la tasca de sant Rafael. Apostolat epistolar

*"En acabar la classe, vaig anar a la capella amb aquells nois, vaig prendre el Senyor sacramentat en la custòdia, el vaig alçar, vaig beneir aquells tres ..., i jo veia tres-cents, tres-cents mil, trenta milions, tres mil milions..., blancs, negres, grocs, de tots els colors, de totes les combinacions que l'amor humà pot fer. I m'he quedat curt, perquè és una realitat a la volta de gairebé mig segle. M'he quedat curt, perquè el Senyor ha estat molt més generós"*²⁰.

Dins de l'ampli i divers panorama de santedat que han deixat a l'Església tants testimonis de la fe en Crist, els fidels de l'Opus Dei mediten especialment la vida de sant Josepmaria que, durant llargs anys, va desplegar una intensa tasca pastoral amb els joves. Moguts pel seu exemple, tots a la Prelatura senten passió per l'apostolat i, en particular, un gran amor per la labor de sant Rafael. *"El zel és una bogeria divina d'apòstol, que et desitjo, i que té aquests símptomes: fam de tractar el Mestre; preocupació constant per les ànimes; perseverança, que res no fa defallir"*²¹.

Com a fruit d'aquest esperit, els mitjans de formació de l'obra de sant Rafael es preparen el millor possible, encara que hi assisteixi només una persona: amb professionalitat, d'una manera viva, amb profunditat doctrinal i també amb sentit pedagògic, per mostrar en tot el seu atractiu la bellesa de la fe. L'Evangeli és vell i nou alhora i, per això, la tasca d'apropar les persones a Jesucrist a través dels mitjans de formació és també quelcom sempre nou, ple de vida.

La tasca apostòlica es desenvolupa amb ordre i continuïtat i no s'interromp en cap època de l'any. Durant els períodes de vacances, s'adapten les activitats a les circumstàncies dels joves, perquè continuïn creixent en maduresa humana i sobrenatural, i en sentit apostòlic. Se segueix en contacte també amb aquells que marxen a altres llocs: sant Josepmaria va viure i va recomanar practicar amb generositat l'anomenat "apostolat epistolar"²², com a mostra de veritable amistat i caritat cristiana, i estímul per enfortir la fe.

M. Díez

Octubre 2010

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església Catòlica, nn. 1-25; 422-429; 1783-1785; 2214-2233

Joan Pau II, Exhortació apostòlica *Christifideles laici*, 30-XII-1988, nn. 57-64

Sant Josepmaria, *Camí*, nn. 360-386

Sant Josepmaria, *Converses amb monsenyor Escrivà de Balaguer*, n. 73-86

Sant Josepmaria, *Forja*, n. 450; 712; 840-842; 846; 892

A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, I, Rialp, Madrid 1998, pàg. 474-484

J. González-Simancas i Lacasa - J. Revuelta Somalo, San Josemaría entre los enfermos de Madrid (1927-1931), "*Studia et Documenta*", 2 (2008) 147-203

J.C. Martín de la Hoz - J. Revuelta Somalo, Un estudiant a la Residència DYA. Cartas de Emiliano Amann a su familia (1935-1936), "*Studia et Documenta*", 2 (2008) 299-358

© ISSRA, 2010

²⁰ Sant Josepmaria (cf. AGP, P04 1975, p. 278), en A. Vázquez de Prada, *El Fundador del Opus Dei*, tom. I, p. 482.

²¹ Sant Josepmaria, *Camí*, n. 934.

²² Cf Sant Josepmaria, *Camí*, nn. 976-977.